

ปี 2565 ไทยเสี่ยง เผชิญอุปทานข้าวใน ประเทศที่ตึงตัว... ผลผลิตข้าวลดลง จาก ราคาปุ๋ยเคมีพุ่งสูง

ปี 2565 ไทยอาจมีความเสี่ยงต้องเผชิญอุปทานข้าวในประเทศที่ตึงตัวมากขึ้น จากจุดเปลี่ยนสำคัญคือ ราคาปุ๋ยที่พุ่งสูงเป็นประวัติการณ์จากความขัดแย้งระหว่างรัสเซียและยูเครน ทำให้ผลผลิตข้าวลดลง ขณะที่ในฝั่งของอุปสงค์คาดว่าจะกระเตื้องขึ้นตามการส่งออกข้าวที่ดีขึ้น จะยิ่งกดดันอุปทานข้าวที่เหลือในประเทศให้ลดลง ซึ่งภาพอุปทานที่ตึงตัวมากขึ้นนี้ คงไม่ได้เกิดขึ้นเพียงระยะสั้นเท่านั้น

มองต่อไปข้างหน้า คาดว่า ในปี 2566 ภาพของความเสี่ยงที่ไทยจะมีอุปทานข้าวตึงตัวน่าจะยังคงอยู่ ตามสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างรัสเซียและยูเครนที่อาจลากยาวดันราคาปุ๋ยเคมีให้ยังยืนสูงต่อเนื่อง ภาวะ Climate Change ที่มีแนวโน้มรุนแรงขึ้น รวมถึงราคาข้าวที่แม้จะปรับตัวสูงขึ้นแต่ยังคงเคลื่อนไหวอยู่บนฐานที่ต่ำ อาจไม่จูงใจให้เกษตรกรขยายการผลิตมากนัก ล้วนกดดันผลผลิตข้าวให้ลดลง ขณะที่ในฝั่งอุปสงค์แม้จะให้ภาพที่ไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก แต่ด้วยผลผลิตที่ลดลง จะทำให้ไทยมีโอกาสเสี่ยงที่จะมีอุปทานข้าวเหลือในประเทศที่ตึงตัวมากขึ้น และดันให้ราคาข้าวปรับตัวสูงขึ้นต่อเนื่องจากปีก่อน

ไทยเป็นประเทศที่มีผลผลิตข้าวจำนวนมากในปี 2562-2564 โดยเฉลี่ยที่ราว 21 ล้านตันข้าวสารต่อปี ซึ่งเป็นปริมาณที่เหลือเพียงพอต่อการบริโภคในประเทศหลังจากที่หักส่งออกแล้ว ซึ่งหากรวมสต็อกด้วยแล้ว ไทยจะมีอุปทานข้าวเหลือในประเทศราว 6 ล้านตันข้าวสาร และแม้ในบางปีที่เกิดภาวะภัยแล้ง (ปี 2558-2559) จนทำให้ผลผลิตข้าวลดลงอยู่ที่ราว 19 ล้านตันข้าวสาร แต่ไทยก็ยังมีอุปทานข้าวเหลือในประเทศในระดับที่ไม่น่ากังวลนัก แต่ในปัจจุบัน สถานการณ์โลกได้เปลี่ยนไปอย่างมาก โดยเฉพาะจุดเปลี่ยนสำคัญคือ สถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างรัสเซียและยูเครนที่สร้างผลกระทบต่อด้านต้นทุนการผลิตสำคัญอย่างปุ๋ยเคมี¹ ให้มีราคาพุ่งสูงขึ้นเป็นประวัติการณ์ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการใช้ปุ๋ย และทำให้ผลผลิตข้าวลดลงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น จึงนำมาสู่คำถามว่า ในสถานการณ์ที่ไม่ปกติเช่นนี้ที่ทำให้ผลผลิตข้าวลดลง ไทยจะมีความเสี่ยงต่ออุปทานข้าวในประเทศที่ตึงตัวขึ้นหรือไม่ในปี 2565 ศูนย์วิจัยกสิกรไทย จึงขอสรุปมุมมองที่มีต่อประเด็นดังกล่าว ดังนี้

- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย มองว่า ในปี 2565 ด้วยเหตุการณ์ไม่ปกติที่มีสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างรัสเซียและยูเครนที่ดันราคาปุ๋ยเคมีพุ่งสูงขึ้นกว่าเท่าตัวเมื่อเทียบกับปีก่อนไปอยู่ที่ราว 950-1,000 ดอลลาร์สหรัฐต่อตัน ส่งผลกดดันผลผลิตข้าวไทยให้ลดลงโดยเฉพาะข้าวนาปีที่ได้รับผลกระทบจากราคา

¹ ปุ๋ยเคมี คิดเป็นต้นทุนการผลิตข้าวราวร้อยละ 20 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร)

ปุ๋ยแพง ทำให้ผลผลิตลดลงราว 1.2-1.8 ล้านตันข้าวสารเมื่อเทียบกับปีก่อน หรือลดลงราวร้อยละ 10 ของผลผลิตข้าวนาปี แม้อาณาปริงจะไม่ได้รับผลกระทบจากปุ๋ยแพง เพราะเป็นช่วงที่กำลังเก็บเกี่ยวผลผลิต ทำให้มีผลผลิตข้าวมรสตอกอยู่ที่ราว 24.3 ล้านตันข้าวสาร และเมื่อผนวกกับอุปสงค์จากต่างประเทศที่มีรองรับ สะท้อนผ่านการส่งออกข้าวไทยที่แม้จะกระเตื้องขึ้นเพียงเล็กน้อยไปอยู่ที่เป้าหมายราว 7 ล้านตันข้าวสาร และการบริโภคข้าวในประเทศที่ราว 13 ล้านตันข้าวสาร จะทำให้ไทยเหลืออุปทานข้าวในประเทศที่ราว 4.3 ล้านตันข้าวสาร นับเป็นระดับที่ตึงตัวขึ้นเมื่อเทียบกับช่วงก่อนหน้าที่ราว 6 ล้านตันข้าวสาร ซึ่งภาพของอุปทานข้าวที่เหลือในประเทศที่ตึงตัวดังกล่าวนี้ น่าจะไม่ได้เกิดขึ้นเพียงแค่ชั่วคราวเท่านั้น

การประเมินความเสี่ยงที่ไทยจะมีอุปทานข้าวเหลือในประเทศที่ตึงตัวขึ้นในปี 2565-2566

	ปี 2565		ปี 2566	
	ผลกระทบจากปุ๋ยแพง	ล้านตันข้าวสาร	ผลกระทบจากปุ๋ยแพง	ล้านตันข้าวสาร
ผลิต				
- ข้าวนาปี	✗	4.3	✓	3.5-4
- ข้าวนาปี	✓	15.9	✓	14.5-15.5
ผลผลิตรวม		20.2		18-19.5
สต็อก		4.1		3.5
รวมอุปทาน		24.3		21.5-23
ส่งออก		7		7.5
บริโภค		13		13.1
รวมอุปสงค์		20		20.6
ขาดอุปทานข้าวเหลือในประเทศปี 2565-2566		4.3		0.9-2.4
เทียบอุปทานข้าวเหลือในประเทศช่วงก่อนหน้า	ช่วงก่อนหน้าปี 2562-2564 ที่ 6 ล้านตันข้าวสาร			

สมมติฐาน: การใช้ปุ๋ยเคมีที่ลดลง 10% จะทำให้ผลผลิตข้าวลดลง 1.2 ล้านตันข้าวสาร

: ราคาปุ๋ยเคมีที่คาดว่าจะสูงขึ้นราว 200% ในปี 2565 จะทำให้มีการใช้ปุ๋ยลดลงราว 10-15% และทำให้ผลผลิตข้าวนาปีลดลงราว 1.2-1.8 ล้านตันข้าวสาร (YoY) หรือคิดเป็นผลผลิตข้าวที่ลดลงราว 10% (ข้าวนาปีได้รับผลกระทบจากปุ๋ยแพงในช่วงการเพาะปลูก Q2 และอาจทำให้ผลผลิตลดลงใน Q4) ขณะที่ข้าวนาปีอาจไม่ได้รับผลกระทบจากปุ๋ยแพง ทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นตามสภาพอากาศที่เอื้ออำนวย

: ผลผลิตข้าวไทยในปี 2565 อยู่ที่ 20.2 ล้านตันข้าวสาร ขณะที่ช่วงก่อนหน้า (ปี 62-64) อยู่ที่ 20.7 ล้านตันข้าวสาร และช่วงภัยแล้ง (ปี 58-59) อยู่ที่ 19.1 ล้านตันข้าวสาร

: อุปทานข้าวเหลือในประเทศ = อุปทาน (ผลผลิต+สต็อก) - อุปสงค์ (ส่งออก+บริโภค)

ที่มา: ประเมินโดยศูนย์วิจัยกสิกรรมไทย จากข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย และ USDA

ทั้งนี้ หากพิจารณาถึงรายละเอียดในฝั่งของอุปสงค์ที่จะกระเดื่องขึ้นในปีนี้ ซึ่งอาจมีน้ำหนักไปซ้ำเติมอุปทานที่ลดลงจากราคापู้แพง² และจะเป็นปัจจัยที่เพิ่มความเสียหายให้อุปทานข้าวเหลือในประเทศตึงตัวมากยิ่งขึ้น โดยพบว่า อุปสงค์ต่างประเทศที่สะท้อนผ่านการส่งออกข้าวไทยน่าจะให้ภาพที่กระเดื่องขึ้นกว่าปีก่อน คาดไปอยู่ที่เป้าหมายราว 7 ล้านตันข้าวสาร³ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 15.5 (YoY) เนื่องจากมี Pent Up Demand ในตลาดโลกรองรับ ปัญหาตู้คอนเทนเนอร์คลี่คลายมากขึ้น และเงินบาทที่มีแนวโน้มอ่อนค่าเมื่อเทียบกับดอลลาร์สหรัฐฯ จะช่วยหนุนการส่งออกข้าวไทย แต่น่าจะยังคงอยู่บนฐานที่ต่ำจากการแข่งขันในตลาดโลกที่รุนแรง โดยเฉพาะจากเวียดนามและอินเดีย ที่คาดว่ายังไม่มีแนวโน้มของนโยบายที่จะจำกัดการส่งออกข้าวในปี⁴ เนื่องจากต่างก็มีผลผลิตข้าวที่อยู่ในระดับสูงเช่นกัน จากสภาพอากาศที่เอื้ออำนวย แต่ด้วยข้าวไทยมีราคาและต้นทุนการผลิตที่สูงกว่าคู่แข่ง ทำให้ไทยจะยังมีความท้าทายในการแข่งขันด้านราคาอยู่มาก⁵ ท้ายที่สุด อุปทานข้าวที่เหลือในประเทศหลังหักการส่งออกและบริโภคในประเทศอาจตึงตัวมากขึ้น ซึ่งแม้จะส่งผลดีในแง่ของการส่งออกข้าวที่ทำได้ดีขึ้น แต่ในอีกมุมหนึ่ง อาจกระทบต่ออุปทานข้าวไทยได้ในภาวะที่มีความไม่แน่นอนสูงจากความขัดแย้งระหว่างรัสเซียและยูเครนที่ยังคงยืดเยื้อ ดังนั้น ในปี 2565 ท่ามกลางภาวะที่ผลผลิตข้าวลดลง แม้จะมีการส่งออกข้าวที่กระเดื่องขึ้นเพียงเล็กน้อย แต่ก็นับว่าเป็นปัจจัยซ้ำเติมความเสี่ยงที่ไทยอาจต้องเผชิญภาวะอุปทานข้าวในประเทศที่ตึงตัวขึ้น ซึ่งสถานการณ์เช่นนี้คงไม่ใช่เป็นการเกิดขึ้นเพียงระยะสั้นเท่านั้น

- **มองต่อไปในระยะข้างหน้า ศูนย์วิจัยกสิกรไทย คาดว่า ในปี 2566 ภาพของความเสียหายอุปทานข้าวในประเทศที่ตึงตัวน่าจะยังคงอยู่ ตามสถานการณ์โลกที่ยังมีความไม่แน่นอนสูง ทั้งจากความขัดแย้งระหว่างรัสเซียและยูเครนที่อาจลากยาวและยังคาดการณ์ระยะเวลาสิ้นสุดได้ยาก จะส่งผลกระทบต่อราคาปุ๋ยเคมีที่น่าจะยืนสูงต่อเนื่องและกดดันผลผลิตข้าวทั้งนาปรังและนาปี ภาวะ Climate Change ที่มีแนวโน้มรุนแรงขึ้น รวมไปถึงราคาข้าวที่แม้จะปรับตัวสูงขึ้นแต่ยังคงเคลื่อนไหวอยู่บนฐานที่ต่ำ อาจไม่จูงใจให้เกษตรกรขยายการผลิตมากนัก ล้วนกดดันต่อผลผลิตข้าวให้มีแนวโน้มลดลงอยู่ในกรอบ 18-19.5 ล้านตันข้าวสาร และน่าจะยังไม่สามารถกลับไปสู่ระดับการผลิตในปริมาณสูงเช่นเดิมได้ในระยะเวลาอันสั้น ผนวกกับสต็อกข้าวที่มีแนวโน้มลดลง ขณะที่ในฝั่งของอุปสงค์แม้จะให้ภาพไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก คือ ไทยยังต้องเผชิญการแข่งขันด้านราคาในตลาดโลกที่รุนแรง ทำให้ไทยน่าจะยังคงส่งออกข้าวได้บนฐานที่ต่ำราว 7.5 ล้านตันข้าวสาร แต่ก็ถือว่าเป็นความเสี่ยงที่จะกดดันให้เหลืออุปทานข้าวในประเทศตึงตัวขึ้นอยู่ที่ราว 0.9-2.4 ล้านตันข้าวสาร อีกทั้งจากต้นทุนที่สูงต่อเนื่อง จะดันให้ราคาข้าวในประเทศขยับขึ้นต่อเนื่องจากปีก่อน**

² ราคาปุ๋ยที่พุ่งขึ้นในปี 2565 ทำให้เกษตรกรน่าจะไม่สามารถปรับตัวได้ในระยะสั้น กระทบต่อการผลิตพืชตามฤดูกาลสำคัญอย่างข้าวนาปี ให้อาจมีผลผลิตลดลงในช่วงไตรมาสสุดท้ายของปีที่จะมีผลผลิตออกสู่ตลาด

³ กรมการค้าต่างประเทศและสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยได้ร่วมกันกำหนดเป้าหมายการส่งออกข้าวไทยในปี 2565 (ณ เม.ย.2565) ทั้งนี้ ในช่วง 4 เดือนแรกของปี 2565 ไทยส่งออกข้าวอยู่ที่ราว 2.3 ล้านตัน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 49.7 (YoY)

⁴ ขณะนี้หลายประเทศในโลกได้มีนโยบายจำกัดการส่งออกสินค้าเกษตรไปแล้วหลายรายการ เช่น ข้าวสาลี น้ำตาล น้ำมันถั่วเหลือง เนื้อไก่ เพื่อความมั่นคงด้านอาหารในประเทศ

⁵ ราคาข้าวไทยสูงกว่าคู่แข่ง โดยราคาส่งออกข้าวขาว 5% ของไทยอยู่ที่ 427 ดอลลาร์สหรัฐฯต่อตัน ขณะที่เวียดนามอยู่ที่ 420 และอินเดียอยู่ที่ 340 ดอลลาร์สหรัฐฯต่อตัน (ข้อมูลจากสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย ณ 29 มิ.ย.2565)

นอกจากนี้ หากไทยสามารถส่งออกข้าวได้มากกว่ารอบที่ประเมินไว้ จากปัจจัยหนุนเช่น คู่แข่งเกิดภาวะ Supply Shock (น้ำท่วม ภัยแล้ง นโยบายจำกัดการส่งออก) ปัญหาตู้คอนเทนเนอร์ที่ให้ภาพดีขึ้นกว่าที่คาดไว้ ราคาข้าวไทยที่แข่งขันได้มากขึ้น เป็นต้น ก็อาจยิ่งทำให้ไทยมีความเสี่ยงที่จะมีอุปทานข้าวในประเทศที่ตึงตัวมากขึ้นได้อีกในระยะข้างหน้า

Disclaimers รายงานวิจัยนี้จัดทำโดย บริษัท ศูนย์วิจัยกสิกรรมไทย จำกัด (KResearch) เพื่อเผยแพร่เป็นการทั่วไป โดยอาศัยแหล่งข้อมูลสาธารณะ หรือ ข้อมูลที่เชื่อว่ามีที่น่าเชื่อถือที่ปรากฏขณะจัดทำ ซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงได้ในแต่ละช่วงเวลา ทั้งนี้ KResearch มิอาจรับรองความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือ ความเหมาะสม ความครบถ้วนสมบูรณ์ หรือความเป็นปัจจุบันของข้อมูลดังกล่าว และไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อชี้ชวน เสนอแนะ ใจคำแนะนํา หรือจงใจในการตัดสินใจเพื่อดำเนินการใดๆ แต่อย่างใด ดังนั้น ท่านควรศึกษาข้อมูลด้วยความระมัดระวังและใช้วิจารณญาณอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจใดๆ KResearch จะไม่รับผิดชอบในเสียหายใดที่เกิดขึ้นจากการใช้ข้อมูลดังกล่าว

ข้อมูลใดๆ ที่ปรากฏในรายงานวิจัยนี้ถือเป็นทรัพย์สินของ KResearch และ/หรือบุคคลที่สาม (แล้วแต่กรณี) การนำข้อมูลดังกล่าว (ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน) ไปใช้ต้องแสดงข้อความถึงสิทธิความเป็นเจ้าของแก่ KResearch และ/หรือบุคคลที่สาม (แล้วแต่กรณี) หรือแหล่งที่มาของข้อมูลนั้นๆ ทั้งนี้ ท่านจะไม่ทำซ้ำ ปรับปรุง ดัดแปลง แก้ไข ส่งต่อ เผยแพร่ หรือกระทำการในลักษณะใดๆ เพื่อวัตถุประสงค์ในทางการค้า โดยไม่ได้รับอนุญาตล่วงหน้า เป็นลายลักษณ์อักษรจาก KResearch และ/หรือบุคคลที่สาม (แล้วแต่กรณี)